

Sygn. akt III AUa 1839/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Marek Żurecki
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2019 r. w Katowicach

sprawy z odwołania J. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji J. N.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach z dnia 22 maja 2018 r. sygn. akt XI U 399/18

1. zmienia częściowo zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego o tyle, że zobowiązuje organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. do wypłaty ubezpieczonej J. N. deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego za okres od dnia 1 czerwca 2013r.,

2. przekazuje organowi rentowemu do rozpoznania – zawarty w apelacji ubezpieczonej – wniosek ubezpieczonej o wypłatę ustawowych odsetek liczonych od poszczególnych kwot ekwiwalentu.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA M.Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1839/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 maja 2018r. Sąd Okręgowy w Katowicach zmienił decyzję organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 12 stycznia 2018r. i zobowiązał organ rentowy do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa

do bezpłatnego węgla ubezpieczonej J. N. za okres trzech lat wstecz od daty złożenia wniosku, czyli od dnia 12 grudnia 2017r.

Sąd Okręgowy ustalił, iż odwołująca zatrudniona była w okresie od dnia 28 grudnia 1981r. do dnia 30 kwietnia 2013r. w (...), w (...) zakładzie Spółki, z siedzibą

w K.. W zaświadczeniu Rp-7 z dnia 26 października 2012r. i z dnia 14 lutego 2013r. zawarta jest adnotacja o jej uprawnieniu (w okresie zatrudnienia) do prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla.

Decyzją z dnia 19 kwietnia 2013r. przyznano ubezpieczonej prawo do emerytury, poczynając od dnia 1 lutego 2013r., zawieszając jednocześnie jej wypłatę z uwagi

na kontynuację zatrudnienia. Po rozwiązaniu stosunku pracy, decyzją z dnia 23 lipca 2013r. wznowiono wypłatę emerytury, poczynając od dnia 1 czerwca 2013r. W powyższych decyzjach nie przyznano ubezpieczonej prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu deputatu węglowego.

W dniu 12 grudnia 2017r. ubezpieczona złożyła wniosek o wypłatę ekwiwalentu.

W zaskarżonej decyzji z dnia 12 stycznia 2018r. organ rentowy, kierując się przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przeliczył wysokość emerytury odwołującej. Między innymi uwzględnił ekwiwalent węglowy za okres od 1 stycznia 2017r. do 31 grudnia 2017r., określając, że będzie on wypłacony w marcu za okres od miesiąca stycznia do czerwca i we wrześniu za okres od miesiąca lipca do grudnia.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany i wypłaty ekwiwalentu pieniężnego od daty nabycia prawa do emerytury.

Według Sądu Okręgowego, podstawę prawną żądania ubezpieczonej stanowi ustawa z dnia 8 września 2000r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...). Otóż bowiem, jak wynika z treści przepisu

art. 74 ust. 1 cyt. ustawy, prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kilogramów węgla kamiennego rocznie w formie ekwiwalentu przysługuje byłemu pracownikowi kolejowemu, pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Zgodnie z treścią art. 74 ust. 4 cyt. ustawy, prawo to nie przysługuje, jeżeli emeryt klub rencista nie posiadał uprawnienia do deputatu węglowego w okresie zatrudnienia z tytułu którego powstało prawo do emerytury.

Nadto, na mocy art. 74 ust. 10 tejże ustawy, emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty.

Sąd Okręgowy nie podzielił argumentu organu rentowego wskazującego, że nie jest możliwe przyznanie prawa do ekwiwalentu za okres wsteczny. Otóż bowiem, rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 27 czerwca 2008r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wykorzystywania dotacji budżetowej, przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, nie określa stosunków prawnych między organem rentowym, a ubezpieczonymi, lecz szczegółowe warunki przyznawania oraz wykorzystania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego bezpłatnego węgla tryb rozliczania dotacji oraz szczegółowe warunki powodujące cofnięcie lub czasowe wstrzymanie wypłaty dotacji.

Zdaniem Sądu Okręgowego, bezspornym w sprawie pozostaje, że ubezpieczona jest uprawniona do emerytury i była uprawniona w okresie zatrudnienia do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla.

W ocenie tegoż Sądu, brak wypłaty ekwiwalentu, poczynając od daty przyznania świadczenia, wynikał z błędu datownika organu rentowego. Sąd ten, przywołując przepis art. 133 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podniósł, że pojęcie błędu w prawie ubezpieczeń społecznych, obejmuje sytuację, w której organ rentowy nie miał podstaw do odmowy przyznania podwyższonego świadczenia i z przyczyn leżących po jego stronie tego nie uczynił. W opinii Sądu Okręgowego organ rentowy, podejmując wypłatę świadczenia, decyzją z dnia 23 lipca 2013r., od dnia 1 czerwca 2013r. błędnie przyznał ubezpieczanej prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. W konsekwencji - zdaniem Sądu Okręgowego - należało stwierdzić, że ubezpieczona spełniła przesłanki do przyznania jej prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu bezpłatnego węgla, za okres od 1 lipca 2013r. do 31 grudnia 2016r., na mocy art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000r.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia ubezpieczona wniosła o jego zmianę i przyznanie ekwiwalentu za deputat węglowy od dnia 1 czerwca 2013r. wraz z odsetkami.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne uznał, że apelacja ubezpieczonej jest zasadna w zakresie dotyczącym ekwiwalentu za deputat węglowy.

Przypomnieć bowiem należy, iż prawo do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego zostało uregulowane w ustawie z dnia 8 września 2000r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (Dz. U. nr 84, poz. 948 - dalej jako ustawa o komercjalizacji). Z art. 74 ust. 1 powołanej ustawy wynika, że byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznana na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy dnia 12 czerwca 1975r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 1983r., poz. 144 ze zm.) albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017r., poz. 1383 - dalej jako ustawa emerytalna), a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną przyznana na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1.800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego. Prawo do deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego przysługuje począwszy od dnia przyznania prawa do emerytury lub renty (art. 74 ust. 10).

Poza sporem jest, iż wszystkie przesłanki wynikające z powołanego przepisu ubezpieczona z datą nabycia prawa do emerytury spełniła.

Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, iż - wbrew odmiennej tezie przyjętej w zaskarżonym orzeczeniu - nie ma normatywnej podstawy do zastosowania, w sprawie o wyrównanie deputatu, ograniczenia wynikającego z art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej.

Podkreślenia wymaga bowiem, iż podstawy do nabycia prawa i wypłaty deputatu węglowego w formie ekwiwalentu pieniężnego normuje wyczerpująco ustawa o komercjalizacji w rozdziale 11. Istotnym jest zaś przy tym, iż ustawa ta nie zawiera przepisu analogicznego do art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. Ustawa o komercjalizacji nie zawiera też odesłania do tego przepisu (art. 133 ustawy emerytalnej), uprawniającego

do ograniczenia wypłaty deputatu do 3 lat wstecz, w sytuacji błędu organu rentowego. Pamiętać natomiast trzeba, że ekwiwalent pieniężny jest wypłacany przez Zakład z dotacji celowej z budżetu państwa (art. 74 ust. 5 ustawy o komercjalizacji). Jest zatem świadczeniem przyznawanym z budżetu państwa, tak jak renta socjalna, przy czym w ustawie z dnia

27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej ustawodawca (w art. 15 pkt 1) zawarł wyraźne odesłanie do przepisów ustawy emerytalnej, w tym m.in. do art. 133. Podobne odesłanie zawarł

w ustawie o świadczeniach przedemerytalnych (finansowanych z Funduszu Pracy).

Brak takiego odesłania do art. 133 ustawy emerytalnej w przepisach rozdziału 11 ustawy

o komercjalizacji normujących prawo do deputatu i jego wypłaty, wskazuje jednoznacznie,

na brak woli ustawodawcy do stosowania w sprawach o deputat węglowy przepisów ustawy emerytalnej.

Podnieść należy, że ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy nie jest wymieniony

w art. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jako świadczenie określone tą ustawą, co oznacza, że ekwiwalent pieniężny

za deputat węglowy nie został poddany regulacjom wynikającym z ustawy emerytalnej. Powyższa kwestia była już przedmiotem spójnego w tym względzie orzecznictwa sądowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 października 2014r., III AUa 2613/13

oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 7 marca 2018r., III AUa 1256/17).

Mając na uwadze opisane okoliczności uznać należy, iż Sąd Okręgowy wadliwie uznał, iż w sprawie zastosowanie ma art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 6 lipca 2000r. (III ZP 9/00), prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów pobierających emerytury i renty kolejowe jest prawem o charakterze wyjątkowym i ustawowe źródło prawa do deputatu węglowego

dla byłych pracowników nadaje mu charakter szczególny, implikujący twierdzenie, że ani prawo do deputatu węglowego, ani jego rozmiar, nie mogły być odjęte lub zmienione inaczej, niż ustawą lub na podstawie ustawy.

Jak natomiast wynika z norm art. 74 ust. 1 i 11 ustawy o komercjalizacji, prawo

do pobierania deputatu węglowego przysługuje emerytowi pobierającemu emeryturę. Zgodnie zaś z art. 74 ust. 11, prawo do pobierania ekwiwalentu pamiątkowego ustaje lub ulega zawieszeniu wraz z ustaniem prawa do emerytury lub renty. Jedynym zatem ograniczeniem do pobierania deputatu, jest zawieszenie realizacji świadczeń emerytalnych.

Poza sporem jest, iż ubezpieczona pobierała świadczenie emerytalne w okresie od 1 czerwca 2013r. (potwierdza to też jednoznacznie dokumentacja zgromadzona w aktach emerytalnych) oraz że Zakład

nie wypłacał jej deputatu węglowego. W konsekwencji, w świetle powołanych przepisów, zasadnym było żądanie ubezpieczonej wyrównania jej deputatu węglowego za cały okres sporny.

Mając na uwadze poczynione ustalenia i rozważania, Sąd Apelacyjny na mocy

art. 386 § 1 k.p.c. orzekł reformatoryjnie, jak w punkcie 1 wyroku.

Natomiast, skoro ubezpieczona w apelacji wystąpiła z żądaniem dotychczas nierozpoznawanym przez organ rentowy, Sąd drugiej instancji, na mocy art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., w punkcie 2 wyroku przekazał organowi rentowemu od rozpoznania wniosku ubezpieczonej

o wypłatę ustawowych odsetek liczonych od poszczególnych kwot ekwiwalentu.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA M.Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR